

4. Bibliographie der Schriften

**August Herr[!]mann Franckens,
Weyl.S.Theol.Prof.Past.Vlric.et Schol. COLLEGIVM
PASTORALE über D. IO. LVDOV. HARTMANNI PASTORALE
EVANGELICVM. Anderer ...**

Francke, August Hermann

Halle, 1743

APHORISMVS VIII.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

spicere, quam munus sacrum susceperit; et uxorem ducere, de cuius vitae morumque integritate ipsi non constet. Non enim tantum sacrorum ministrum, sed et eius uxorem aliis exemplo esse decet. Confer etiam TARNOVII tres libros *de sacro sancto ministerio*.

Cap. I, 7. 8.

Oportet enim episcopum esse inculpatum, tanquam dispensatorem Dei; non pertinacem, non sibi ipsi placentem, non iracundum, non vinosum, non percussorem, non turpem quaestum facientem: Sed hospitalem, bonorum amantem, moderatum, iustum, pium, continentem.

APHORISMVS VIII.

Sunt certa vitia, quae cum omnibus hominibus christianis sunt turpia, tum ministro verbi diuini sunt foedissima: et sunt certae virtutes, quae ab omnibus quidem christianis, at praecipue a sacri ordinis viris requiruntur.

Pertinet huc dictum illud Sernatoris optimi, quod legitur Matth. V, 13. 14. *Vos estis sal terrae cet. vos estis lux mundi.* Ex non.

nonnullorum sententia Christus verba ibi facit ad discipulos suos, in vniuersum terrarum orbem dimittendos ad docendum alios. Licet vero negari nequeat, ea, quae capitibus illis V. VI et VII. continentur, pertinere ad quoscunque christianos: adfert tamen haec ipsa consideratio insignem vtilitatem, quam et adcuratiores interpretes subinde vrgent, et eius ope in nonnullis planiorem faciunt Seruatoris sententiam. E.g. quando Matth. VI, 33. dicitur: *Quaerite primum regnum Dei et eius iustitiam, et reliqua omnia adiicientur vobis*: negari quidem non potest, dictum hoc pertinere ad omnes omnino christianos; potest tamen proxime ad discipulos tunc temporis futuros Christi legatos, ad omnes populos mittendos, eam in sententiam accommodari: *Quaerite*, o discipuli, vt non tantum in vobis constituatur *regnum Dei*, ac vos consequamini *iustitiam eius*; sed insuper id agite, vt regnum Dei, ad quod constituendum ego a patre missus fui, per vos constituatur, amplietur, et vt iustitia Dei, quae in primis tempore N. Testamenti innouescere omnibus debet, in vniuerso terrarum orbe agnoscatur et apprehendatur. Hoc in studio si omnes curas vestras posueritis, *futurum omnino est, vt reliqua omnia*, quae vobis ad vitam sustentandam necessaria fuerint, a Deo vo-

bis conferantur. Certe, si dicti illius sententiam hanc esse statuamus, longe plura illud complectetur, quam si nude adcommodetur ad cuiuslibet christiani statum. Verum si quis velit dicta eo trahere, ut, quae in hoc capite exponuntur, referenda neget ac perneget ad alios, nisi ad apostolos; vel saltem illa aliis non aequè serio praecipi, atque apostolis, opinetur: is oppido falleretur et falleret alios. Pro certo ergo habendum est, Seruatorem optimum proxime quidem haec futuris suis legatis, simul tamen omnibus, nomen suum ferentibus, praescripisse.

Quod ad verba attinet: *Vos estis sal terrae; vos estis lux mundi*: certo certius est, habere illa maiorem vim, si intelligantur de episcopis, de presbyteris, ac generatim de mysteriorum diuinorum dispensatoribus. Nec desunt, qui inprimis illa verba: *Vos estis lux mundi*, a ratione et positione domiciliorum Leuitarum in V. Testamento translata putent. Ex descriptione Palaestinae scilicet constat, Leuitis habitanda data esse loca montana, minori negotio a reliquis incolis Palaestinae conspicienda. Christum itaque, ad illa adludentem, non modo discipulos suos, futuros apostolos, *lucem mundi*, appellasse arbitrantur, sed eos etiam comparasse *vrbi*, sitae in monte aliquo, quam nemo non e lon-

e longinquo contemplari facile possit. Quae sententia tamen magis illorum interpretum ingenium declarare, quam firmo satis fundamento niti videtur. Quemlibet enim christianum salem terrae, lucemque mundi esse oportet ad exemplum Seruatoris consummatissimum Io. VIII, 12. Interim si etiam probetur dicta interpretatio, praecipue eam ob causam, quod Christus, verba ad discipulos suos faciens, illis similitudinibus usus sit: conficietur ex eo certissime, inter quoscunque alios christianos verbi diuini ministros virtutibus elucere et eminere debere, eam ipsam ob causam, quod sint *lux mundi*, et *sal terrae*, quo condiri reliqua et a putredine spirituali integra seruari possint.

Omnino autem obseruandum nobis est, Paulum non tantum vitia, turpissimas illas verbi diuini ministrorum maculas, sed et virtutes, praestantissima ipsorum ornamenta enumerare; nec eas tamen omnes, sed illas imprimis, quae ita comparatae sunt, vt operarium, opus Domini facientem, maxime deceant. Accedit, quod idem Apostolus, 1 Tim. III. vitia, virtutesque commemorat, ab iis nonnihil diuersas, quarum mentionem facit in data ad Titum epistola. Cuius rei ratio in huius epistolae partibus consequentibus red-
ditur. Cognita scilicet atque perspecta

erant Paulo vitia Cretenſium maxime propria. Cauere itaque voluit, ne ipſorum ſacris praeſecti in eadem abripi ſe paterentur deuia, ſed vt potius virtutibus, vitiis illis contrariis, eo maiorem operam darent, quo auditores fidei ſuae commiſſos eo felicius ab animi ſui prauitate deducere poſſent. Sic e. g. requirit Apoſtolus in epiſcopo Cretenſi, *vt ſit tenax fidelis illius ſermonis, qui ad doctrinam facit, quo etiam exhortari per doctrinam ſanam et contradicentes conuincere poſſit.*

Iam huius neceſſariae virtutis rationem redditurus, addit: *Sunt enim multi contumaces et vaniloqui cet.* Si hac ratione in interiora orationis Paulinae penetramus, multo ampliorem nobis apertum videmus campum, quam ſi in nuda vocum interpretatione critica commoremur. Ad hanc vero normam exigenda quoque ſunt reliqua. E. g. ſi legimus, epiſcopum abhorrere debere a peſtilentiſſimo illo *avtadelas* vitio, merito quaerimus, quamnam ob cauſſam tam grauiter hac de re praecipitur? Reſpondet vero Apoſtolus v. 10. *Sunt enim, inquit, multi vaniloqui et corruptores, maxime ii, qui ſunt e circumciſione, qui totas domos perturbant.* Quum ergo eius furfuris homines tantam perniciem eccleſiae attulerint, omnibus viribus id Apoſtolus agit, vt ſa-
cro-

crorum apud Cretenses antistites exhortetur, ne iisdem vitiis, ex impurissimo *avda-
deias* fonte profluentibus, se inquinent. It.
si legimus, episcopum apud Cretenses ex-
tiorissimo vinolentiae vitio carere debere,
respexit sine dubio Paulus naturam illius
Insulae, in qua largissimus vini generosis-
simi prouentus erat, moresque gentis il-
lius ob crebriorem vinolentiam maxime
deprauatos. Ne ergo et sacrorum antisti-
tes in eiusmodi virium delaberentur, da-
rum id sibi Apostolus credidit, vt ab illo
quemque serio deterreret.

Quod reliquum est, conferri meren-
tur CONRADI PORTAE *Pastorale* LV-
THERI, et ARNOLDI MENDERIN-
GII, apud Hallenses quondam sacrorum
antistitis, *Scrutinium conscientiae*.

Cap. I, 9.

*Oportet episcopum esse tenacem fide-
lis illius sermonis, qui ad doctrinam fa-
cit, vt possit etiam exhortari per doctri-
nam sanam, et contradicentes refel-
lere.*

APHORISMVS VIIII.

Licet primo loco requiratur a mi-
nistro verbi, vt sit inculpatus, i. e. ita

§ 4 animo